

מ י ש ו ר י י ם

אישיע רודין קדיש יהודי

אחד שלא נאלם דום, לא קיבל עליו את הדין, לא ההביא אף שוועת-מחאתו. הוא הפיטן הנאמן, ה"קדיש" לעברית, אביר אהבת-עולמים לשפת עמ'עולם, אלישע רודין, בוגנים של דינים המר'רים, שרבים מאימת המלכות כרחו את לשונם העברית מפייהם ומלתבם, הוא לא כרת אותה, כי אם כרת עמה ברית, ברית עולם בינו ובין שפת ציון וירוד שלים, בינו ובין השער לאלהה - הסר'לם - אשר מלאכים עולים ויורדים בו - ונשמות הנורות מישראל דופקים עליו להוות מראות-נצחים, על זאת הוא שר בקול ענות עזו ותרועת מלי'הפה:

לעברית פל צמא למלכות שמים, ועל זאת הוא טנעים בשער ספרו, כפאת נכר', קובץ שירים והגינות, את הזמר הזה הניגע עד הלב ומסעיר את הדם:

לא כבחה האש שהציתו אבותי, קעברית עוד הומה בקרפי לנין, צבורה ורחוקה האש בעצמותי - שפת עמוס הנגזק ושירת ישעיהו

מי הוא האביר ללא זה היה, אשר שם את נפשו בכפו ולשון עברית בקול' מסו ובתוך, ארץ האש" שר את ענות השפה הלא-רוחמה? מי הוא זה אשר נתן בעד העברית את גופו לבתי-כלא ואת רוחו לבזוים והסך את חייו לגי'הגום בשביל לטייל בגן-עדנה של "לשון הלשונות"? מי הוא בן יחיד זה שהקדיש את שנות חייו המרות לעליה לקבר אבות ולאמירת "קדיש" על תרבות עמו? לא ייאמן כי יוסר-האחד הזה לא אישם לפנים כותן בתי' כל העברית החרוט עתה שם בפדינה, אף לא נמנה עם פרחי ההמונה, מתחר' לתו, לא היה סופר עברי בישראל או מלמד תינוקות בלשון הקודש, הוא דווקא בשנות השלווה לתרבות העב'רית עמד מרחוק לה תתחמם לאורה של תרבות אידיש, כיוון שיצאה גזירת המלכות על היצירה העברית ודעכו כל האורים של תרבות ישראל וכלתה רגל' דודק מן ה"חדר", מענה צור ישראל, האותיות העבריות יורדו למחתרת, הגיה הוא האלמוני, לא נודע שתמול שלשום בין העומדים בשערי ציון המ' צויינים, והפך את תל השממה לתרבות ישראל במדינה לתל-בכות ולתל-הגות, לתל הרב פיפיות, לדבר מעליו שפטים עם ערשקי וכתננו וכורתי לשוננו, שנים על שנים עמד אלישע בבית העלמין לתרבות ישראל שבמדינה הצעק חסם בשלירמרי או סח חסם בצקון לחש חסר, הוא משך בשירו כבחליל של נכאים, משך את הלב, משך רבים מא' הזנו לעמק הבכא הרחוק-הקרוב, שב' שיה פיו ובמוסר שירו נהפך לעמק ירושפט, שירו הוא לא רק תנים, כי אם גם טענה ותביעה, הוא לא רק מקונן, גם נגידים ידבר, שיתף להי ולקנים הגה והגות ולא חשש לכתוב בשולי שירתו פרוזה פשוטה עד למאד לאמר: "עדיין לא נולדו על פני האדמה אר' הם האידיאלים אשר ינחילו למי שהוא את הזכות המוסרית לבוא ולמחוק מעל פני העולם את קלסתר פנינו, הטבע בארבעים דורות של היסטוריה ובנד'רות לאין ספור מלפני ההיסטוריה, אשר כולם, כולם יוקדים עברית", ייש' שהוא נותן קול ענות אמונה יבטחון בשיר:

אך עוד הומה קול פרקמה: שפתי, את לא תאבדי, הנה לא! שפת הנביאים, הנה מן מן ארית יקום עוד, ימן קולו.

אישיע רודין

בכל ערב לשבני, בן השבע חוזר מגן הילדים שלו, הריני מגיף את דלת חדרי ומתחיל לאוורר את מוחו אשר במשך יום שלם פטמוהו בתכנית-הומש לבנין טרקטורים וחילוול שמם של הא' לוחים, היהדות, האנושיות.

אני מסתכל בלירי ומפחד, דימה הוא בעיני לעושה להטים המושך ומעלה מתוך הפה כל מיני סרטים וחוסי צבעו'רים, אני פותח את התנ"ך הישישי, שני טויסי עיניו פקוחים, הוא מקשיב, אני קורא את בראשית.

כל המקומות, אף בתי-הכלא וערבות הצפון המושלגות בנכר הזר, על הגע ונד הזה, צהרי תמיד נסוכים כאן בכל ומעין חופת-שלוחה פרושה על הכל, זהו ניגון הלילי של נשמה אלנית, הנושאת את דברה-לפידה לאמר: הגני מוכן ומזומן לכל! וכך הוא שר:

בלב סבירי, בוך שליגיה, מה לי צפנת, הגורל?

עוד פגע? קב! תלאה? שליגיה? ולא אשאל עוד מתיכון, אני מוכן, מוכן, מוכן...

שלא כאלישע, שחורבן הנשמה היתירה של ישראל בא עליו כתומו בארץ מכורתו, הלך חיים לנסקי ממרחקים אל ארץ השלגים והקור, הלך ברצונו הטוב, אפשר הלך לשם גם בלהט נפשו ובהום אמונתו, האם הלך לשם לחפש לו מולדת או לחפש לו נדודים? האם הלך לשם לקראת אמה החונן, אשר קסמה לו ממרחק, או הלך לקראת נחשים, אנוס על פי יצר סתום להתרסק על השממה אשר מצאה שם את תרבות עמו ולזרוע אורים ותומים מחיוון בת-שירתו בארץ לא ערד ודועה? מי יודע דרך הרוח של מהבני נדודים בדרכים? מן הסתם קסמו לו גם הניצוצות והזיקין של השחר החדש העולה בשמל המהפכה ואף הנווריות והמראות אשר החפשי' טו על פני הארץ, וענתה בו הקריאה בשירו הראשון של הספר:

אם לתקם - רק נזכח מודנית הקשר ואם לקפא - רק בין שליגי סביב...

נבואה קודרת נזרקה טפי צעיר רודם זה בהיל הנפש ותן העין, בשירו שנכתב בתרש"ח, ואכן, בתרצ"ח נאסר על חסא חלילו, שהנעים זמרי נוגהוילא-עצוב, על שפת נאכה בלא' נאנגראד העיר, ושנב זכה לצאת לגדודים, שככה אהב, מבית-כלא למשנתו, עד שנתגלגל לערבות הצ' פון לעבוד שם עבודת פרך, בכביש הסיבירי, זה הכביש עליו העמיס שאלה: זה הכביש, בידיו הללו מדי יום ירי סללו, המסלול הסיבירי, מי בבא יר קצב קבע על גשריו בין גיא וגבע? מי יגד לי זה בריני והוא משיב: "אין מגיד ואין מודיע מי טאן ולאן יגיע במסלול הסיבירי, רק לא לי, לא לי לפסוע אל ארצי רווח הזוהר, זה ברי, זה ברי ברי, ואף על פי שהדברים בקדרותם, הת' הומית היו גלויים לפניו אין בבת' שירתו אף טפה קודל, אדרבה, היא

אנוש, שמחה לעניים ונחמה לכל מר ומצוק נפש, הוא שר המנון למלון העברי, כי, נשמת עמי מה זורחת", ממלונני דורידורות רומים לי בש' עה אהת, מלה ומלה וצאצאיה", וב' עשה של דביקות וכיסוסים קורא הוא בשכרון-התלהבת אל אוצר' המלים העברי: "אנא גם אני במ' הולות, ואם רש - הן מכניה, אמנם, אינו עמדי גדולות, אך תן לב, הן לב לך הבאתי, כל אהבתי לך היא, לך, קח גם אותי, מלונני, קחה, צדור בצרווך את נשמת, ומקץ שנים עת במחול הרמים, גם בנו הופיע במ' הול' הוא שר בתפלה אשכבה: "בצ' רור שפתנו תהי צדורה בנשמת, גם נשמתך, כי שניך המאורות הכיאו לה מלים טהורות, הלמי שפ' חנו הם רוויים דמעות, הנה בני, נוספו להם שלך, שלי".

ככה קיים זה האחד בשפת עמו הקדומה את תום האבירות, היתה היא תאחת לאחד: היתה היא לו הזות הכל מעמקי החרום ועד כוכבי' מרום, היתה לו עם, היתה לו דמעה, היתה לו הווי-עולמים, היתה לו המדת הנצה וכלי מחויק הנאומים וברכה בעמק הבכא, ואף שככב ללא קום בנו יהידו העלה על ראש זבז המשפחה את שפת עבר רוויה וש' קויה בסוד התפרחת העליונה מדם בנו, אלך ללשוני ואשאב, מלשוני ללהב לבבי ארוכה, כל היסורים וכל היגונים בה יעלו לאור ולמנר'הה, אף אלישע כבר נגאל מיסודי בבתי-כלא וכאריך הגזירה במנותח' בלמים, ואנו אותו אוהבים ובו אנו מתנאים, כי הוא הסיר מעלינו את הרפת האלם ואף למעננו קידש את השם, הוא שמר על הגחלת, נשמור אנהנו את זכרונו.

חיים לנסקי המנגן בהייל

שירת אלישע רודין היא כל עיקרה תפילה לעני כי תעטרף עליו נפשו, אנקה שיש בה מהוד רוממות של פרק תהלים ומצוקן-לחש של הוויקין השומרים לכבוך, עתים היא קריאה בגרון ועולה מתוכה קול תקיעה והרועה כשופר, אך שירת חיים לנסקי, חברו לגורל, היא כולה זמר התליל, כמתהו כחוריה, זכה, כמעט עליוזה, אף כל רטיטה נחבאים להם בתוך עתרת רינוניה, וכשם שאין בה רעדים מזועזעילב, כך אין ניכרים בה לא קמטי הצער, לא קדרות הזמן והמקום, ולא שריטות אצבע הגורל, משל כל הזמן הוא יום בודד בשחקים ארוך אחד ותן

אישיע רודין

בכל ערב לשבני, בן השבע חוזר מגן הילדים שלו, הריני מגיף את דלת חדרי ומתחיל לאוורר את מוחו אשר במשך יום שלם פטמוהו בתכנית-הומש לבנין טרקטורים וחילוול שמם של הא' לוחים, היהדות, האנושיות.

אני מסתכל בלירי ומפחד, דימה הוא בעיני לעושה להטים המושך ומעלה מתוך הפה כל מיני סרטים וחוסי צבעו'רים, אני פותח את התנ"ך הישישי, שני טויסי עיניו פקוחים, הוא מקשיב, אני קורא את בראשית.

כולה זוהר, שוהר, רתף, וכן אי אהת מוצא בו לא קינה, לא תלונה, לא דמעה, אדרבה, אף הרמץ מנצנץ בבת-שירתו כאגל-סל, אין זאת כי נשמתו חוצבה ממקור האורה, מן האורים המשפסכים בשפע בשמי ארצו הקדומה והניגרים כמו מקרן השפע מצינורות הזהב של שפה ארצו, ואולי זה שפע הכוח ועתרה האורה, אשר מלאו את נפשו ופרצו בעזו אל תוך חלילו העברי, דחפרהו ונשארהו וסלסלוהו לצאת בדרכירנד כרי לתעביר את צלצלירנוני הק' מים על פני הערבות הרחוקות הק' רות, מי יודע דרך הרוח ודרך בת השיר מי יודע? שמא ציר שלוח היה זה הפייטן הון לזרוע את צלילו המתוקים על פני בית-העלמין הג' דול של תרבות עמו לטמון את הזרע הזה בקרקע החרוכה ההיא להצמיח לנו נבטים חדשים לעתיד לבוא.

אף אנו נאמר בלשונו: זה ברי - ברי, הוא יהיה טמון בזכרונו כאורי-קרות אשר דעך בשממת-נכר.

פומרנץ משורר היעד

הוא העיד על עצמו: "חידק של זהב מברסם את שבילי", דומה, כרי סוס זה זרע פלגיה בנשמתו, ברם, גם מעיקרו ומעצם שרשו דיה נתון במול השניות, מלכר בן-כסר נוקשה במקצת, מגושם כמעט, למראית-עין לא כוחנת אפור כל שהוא, מעין יוב חול מאובק ומובע' בדמות ברנש, ומלגו נפש שכולה שידאין, נשמה חמה והווססת - יין של קידוש בגניע של זמב - אף ניבו, אם כי מגומגם, זהב טהור, נוצץ רמזיר-מזים ומראי' מקומות-נופים, נוף לפנים מנוף, כי הוא כפי שנאמר בשירו "בן ערבה חסרת-ישפה ומלאה בטוי, מועסת' בתים ורבת-סתחים" וכל פתה שלי שער לשכת וליס-טוב, אתה מוצא אצלו, שכל ימיו הם, "ששת ימי קודש", אפורי רעב, ידוחו רוק דם" ורבי צמאון, הוא היה צמא תמיד ליון השיר, הוא היה צמא הצי' לקול הטון חוגג, זה שהיה מבוים מבריותו, ברוח היחידות הטהורה", זה ששר, על נשיקת היחידות" ושקרא על עצמו: "הורמתי בזרועותי גדולות ורנות אלי נשיקה טפי היחידות הברה", דמיונו רקמה רקמותים והוא יצא לשחק לפניו לשפך אור רך ובתולי אף על בנוה הלילה שבכרכים ולגלות לפני חויונו היוצר, עזן של סדום" ולהזכיה לו בעליל, כי אף בין איבשה כתלים

אישיע רודין

בכל ערב לשבני, בן השבע חוזר מגן הילדים שלו, הריני מגיף את דלת חדרי ומתחיל לאוורר את מוחו אשר במשך יום שלם פטמוהו בתכנית-הומש לבנין טרקטורים וחילוול שמם של הא' לוחים, היהדות, האנושיות.

אני מסתכל בלירי ומפחד, דימה הוא בעיני לעושה להטים המושך ומעלה מתוך הפה כל מיני סרטים וחוסי צבעו'רים, אני פותח את התנ"ך הישישי, שני טויסי עיניו פקוחים, הוא מקשיב, אני קורא את בראשית.

קרים, ששטים מתרגשות עלילות נוראות, הוא ראה הלום בהקץ, לילה שכולו יום, מפליר-בשר השוקקים רוחניות, בשירו, שריד" ראה את עצמו אחרון המשרדים, השר את שיר ציון על נהרות הנלות, אך הוא כל עיקרו היה שריר, שריר מבני גזע הפיטונים, שבתקופה כהלא-פיוסית צעד מעדנות כאחד משיירי אנשי כנסת הגדולה של ביהמיה, פייטן בכל מאדו, פייטן נזיר, התנזר מגופי של עולם כדי לקדש על אורו ולהת' עלם בנפשו; הסב פניו מן האחרית כדי לצקת מתוך חונו עולם כבראשי' תו, עולם של ערומים ויחפים באדם ולבושי זוהר באלהים, אביר לפיוט היה, ולפיכך גזר על עצמו סיגופים משפע משמניה של השפה ומכל נקודות הון של החרוו והלבוש, וכה אמר: לא תעשה לך חרוו לסבלך, שלט במכ' מני השפה, אך כאילו במחשבה תחילה נחבא לו בתוך גלמיר-רגביה חצב מתוכם מגום תינוקי, כי הוא לבד נאה לשפת עירין קדישין, הוא רשם את שירו על שולחנו המתנודד, על שכם הרוח, כי בימיו ולעיוני כבר טטה ארץ, חשכו השמים בעריפיהם, בעל-היים דק-החשים שכמותו תריה את, ליה "גשם הדם", אשר עוד מעט' קט יהיה ניתך על פני ארץ רבה, הוא ידע זאת בהשגה של חם חכם מחוכם, כי הוא איש הפלגות, איש פי שנים בחוש ריחו הדק, בן יפה-נוף כפרי נשא בוגבו הוון הקריות ההומיות, רב-קומה וקוף, שוקק קוממיות, אך מצעדו חרישי מפחד הגויים, נטע נאמן של יער פולאסיה מולדתו, שימד בהובו את ריחות החים של היער אשר ברכו אלהים, הוא עצמו יושב איזה תם, מדד בכל זאת את חרום האי"ה של החיה שבאדם, של זאב ערבות ויערי העלול בכל שעה ורגע לצאת מתוך סוגר האדם, וביקש לפתיה "הלון" ביער הגויים, היטב ידע כי זוכיה נשגבה להיות בן ישראל' ולהתהלך ביער הגויים, לרזות גאוני' גויים אשר בשניהם הרבות-גרם, לחל' ציהם עור דוכים, בין איש לאחיז מדמ' דם לילי-גבול וכל סוכב בו מאדיס', להיות נשטם על ידיהם ולהתגחם רק "שהרוח המאבד לא יפגע בחצים מור' עלים של עינים עוממות-ירוקות, כשם שלא נפגעה אמל העדינה כשלוות רועי חוירים השופר-ישת בנאצה", וכך נעשה השריד ללוי השיר העברי על אדמת פולין משורר היער הגויי.